

Crna Gora

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

Adresa: Vuka Karadžića 3,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 407 501
fax: +382 20 407 515
www.mpa.gov.me

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2021. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj

☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2021 GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:
<p>Od obnove nezavisnosti 2006. godine Crna Gora je uložila značajne napore u postizanju rodne ravnopravnosti. Zakon o rodnoj ravnopravnosti je prvi put usvojen 2007. godine, a izmijenjen 2015. Zakon o izmjenama i dopunama usklađen je sa pravnom tekovinom EU. Između ostalih noviteta, propisao je da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda zadužen za posrednu i neposrednu rodnu diskriminaciju i proširio opseg sankcija kada se u različitim sferama života krši jednako postupanje prema ženama i muškarcima. Takođe, nakon što je kao nezavisna zemlja ponovo pristupila brojnim međunarodnim organizacijama, Crna Gora je postavila osnove za primjenu međunarodnih instrumenata za postizanje rodne ravnopravnosti kao što su Konvencija UN o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena - CEDAW i Pekinška platforma za djelovanje ili Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.</p> <p>Crna Gora je 2017. godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) kojom su UN Ciljevi održivog</p>

razvoja prenijeti u nacionalni kontekst. Peti cilj održivog razvoja - Postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojaka prenijet je u cilj 2 NSORA-a - Stimulisati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja, kao i u mjeru 2.1.2 - Eliminirati rodnu diskriminaciju. Crna Gora se obavezala da do 2030. godine: eliminiše političku, ekonomsku i svaku drugu diskriminaciju po rodnoj osnovi, postigne minimum od 40% žena u tijelima političkog odlučivanja na nacionalnom i lokalnom nivou, eliminiše sve oblike nasilja nad svim ženama i djevojčicama u javnim i privatnim sferama, uključujući trgovinu ljudima i seksualne i druge vrste iskorišćavanja, postigne rodno ujednačeno učešće u neplaćenom radu, postigne rodno ujednačen udio u nezaposlenosti, učvrsti nacionalni mehanizam za jednakost polova.

Globalno prihvaćena paradigma razvoja pretočena je u sedamnaest globalnih Ciljeva održivog razvoja i, zasnovana na vrijednostima ljudskih prava, zadala je svim Vladama svijeta jasne smjernice za integriranje rodne ravnopravnosti u sve zacrtane ciljeve, i utvrdila kao poseban svoj cilj - unapređenja položaja žena i postizanje rodne ravnopravnosti.

Ostvarivanje ženskih ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u našoj zemlji zahtijeva sveobuhvatno promišljanje i razumijevanje društvenih i struktura moći, koji kreiraju ne samo zakone i politike, već i ekonomiju, društvena kretanja, porodicu i utiču na živote svakog pojedinca i pojedinke.

U procesu integracija u EU, Crna Gora se obavezala na efikasnije zalaganje za prava žena i to ne samo usklađivanjem zakona sa pravnom tekovinom EU, već i uvođenjem boljih institucionalnih mjera i boljom koordinacijom u djelovanju institucija, kako bi osigurali ostvarivanje rodne ravnopravnosti koja čini osnovnu vrijednost Evropske unije.

Takođe, u poslednjih desetak godina, vidljivi su napori koje državni organi, organi lokalne samouprave i civilno društvo ulažu u saradnji sa međunarodnim partnerima i donatorima koji obezbjeđuju značajna sredstva radi zaštite od diskriminacije i promocije jednakosti.

Dalje, u Crnoj Gori postoji dobar institucionalni i zakonodavni okvir za zaštitu i promovisanje ljudskih prava i sloboda i rodne ravnopravnosti, što je jasno naglašeno u svim izvještajima kao stranih, tako i domaćih zainteresovanih strana za pitanja rone jednakosti.

Međutim, sistem funkcionalnih mehanizama za monitoring i evaluaciju ljudskih prava i rodne ravnopravnosti horizontalno širom institucija još uvijek nije dovoljno mjeri razvijen, te je neophodno raditi na unapređenju, kako na nacionalnom nivou, tako i na lokalnom. Unaprijeđeno anti-diskriminaciono zakonodavstvo je preciznije definisalo mandate postojećih institucija u okviru sistema zaštite od diskriminacije, ali postoji jasna potreba za daljim osnaživanjem kapaciteta institucija i njihovih zaposlenih, resursa itd. da bi se obezbijedila efikasna zaštita od diskriminacije. Još uvijek je potrebno osvijestiti zaposlene po pitanju rodne ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije. Prema istraživanju Odbora za rodnu ravnopravnost i nekadašnjeg Ministarstva za ljudska i manjinska prava sprovedenom u 2013. god, većina javnih službenika/ca ne razumije koncept pristupa zasnovanog na ljudskim pravima niti integriranje rodne perspektive (gender mainstreaming) i, štaviše, smatraju integriranje rodne perspektive nebitnim jer, kako ističu, "zakon garantuje jednakost za sve".

Žene se i dalje suočavaju sa različitim oblicima diskriminacije u političkoj, društvenoj i ekonomskoj sferi. Romi/kinje i Egipćani/ke

još uvijek žive na marginama društva i treba dalje raditi na polju obrazovanja, zdravstvene zaštite, stambenog zbrinjavanja i zaposlenja. Komitet UN za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW) je izrazio zabrinutost u vezi sa situacijom žena na tržištu rada, naročito u pogledu koncentracije žena na slabo plaćenim sektorima zapošljavanja, često angažovanih preko ugovora na određeno vrijeme koji mogu lako biti prekinuti, i kojima se ograničavaju njihovih prava na plaćeno porodiljsko odsustvo, otežava (najčešće i onemogućava) povratak na posao nakon porođaja. Žene su nedovoljno zastupljene na pozicijama na visokom nivou u javnom i privatnom sektoru. Prema analizama i istraživanjima, stereotipi, patrijarhalni način razmišljanja i nedostatak otvorenosti prema različitosti, veoma su jaki i više od jedne trećine populacije pokazuje diskriminacioni stav.

Svakodnevna praksa i dalje pokazuje da su Romkinje, pripadnice LGBTIQ zajednice, žene sa invaliditetom, nezaposlene i siromašne žene, žene žrtve nasilja, kao i žene starijeg životnog doba izložene jakoj višestrukoj marginalizaciji i diskriminaciji.

Kada su u pitanju pojedine grupe u riziku od višestruke diskriminacije, žene sa invaliditetom su i dalje, uprkos zajedničkim naporima nadležnih organa i organizacija civilnog društva, izložene naglašeno diskriminatornom tretmanu zbog nepristupačnog fizičkog okruženja, informacija, komunikacija i javnog saobraćaja, neadekvatne politike zapošljavanja, manjka usluga servisa podrške (tek 4 opštine u Crnoj Gori imaju ginekološki sto koji mogu koristiti i žene sa invalidskim kolicima), nedostupnost kulturnim dobrima i proizvodima, te nedovoljne primjene instituta afirmativne akcije i razumnog prilagođavanja, a često bivaju izložene različitim oblicima nasilja. Takođe nedostaje i njihova veća uključenost u kreiranje javnih politika. Posebno se ističe problem nezainteresovanosti medija za probleme žena sa invaliditetom, te takvom šutnjom jačaju stereotipe i stigmatizaciju ove ranjive grupe društva.

Nadalje, često višestruko marginalizovane žene nijesu dovoljno informisane kada su u pitanju njihova prava i institucionalni mehanizmi za njihovu zaštitu, a ponekad izostaje i povjerenje u institucije. Praksa je pokazala da se žrtve diskriminacije češće obraćaju NVO-ima kada se suočavaju sa bilo kakvim pitanjima koja su zasnovana na diskriminaciji.

Kontinuirana edukacija novinara/ki iz svih vrstama medija (lokalnih i nacionalnih) te jačanje saradnje sa njima, ostaje kao jedan od prioriteta, čime se prvenstveno želi postići veća vidljivost u javnosti višestruko marginalizovanih žena kao i njihova suštinska inkluzija.

U januaru 2020. Crna Gora je objavila svoj prvi Index rodne ravnopravnosti. Indeks rodne ravnopravnosti urađen je kroz zajedničko partnerstvo Uprave za statistiku Crne Gore-Monstat, nekadašnjeg Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Kancelarije UNDP u Crnoj Gori, Instituta za rodnu ravnopravnost EU u Viljnusu, uz podršku nezavisne ekspertkinje i finansijsku podršku EU kroz projekat IPA 2014“ Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti. Index se sastoji od 6 osnovnih i 2 dodatna domena koji se dalje dijele na poddomene i konačno na 31 indikator. Osnovni domeni mjere ravnopravnost u: radu, novcu, znanju, vremenu, moći i zdravlju. Izračunata vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru je 55, dok srednja vrijednost za zemlje EU-28 iznosi 63 ukazujući da Crna Gora treba dalje da napreduje. Ako se posmatra distribucija indeksa rodne ravnopravnosti u državama članicama EU, Crna Gora sa Indexom od 55 još uvijek zaostaje. Samo su četiri države 2019. imale nižu vrijednost indeksa od Crne Gore - Rumunija, Slovačka, Mađarska i Grčka.

Sama činjenica da je Crna Gora pristupila računanju Indeksa rodne ravnopravnosti pokazuje posvećenost zemlje politikama ravnopravnosti i stimulisanju novih i drugačijih pristupa u kreiranju politika kako bi se osigurala rodna ravnopravnost.

Žene u Crnoj Gori su najmanje jednake u domenu moći, a najviše jednake u domenu zdravlja. Razlika između Crne Gore i prosjeka u 28 država članica EU je najveća u domenu novca. To znači da su žene u Crnoj Gori najmanje jednake u odnosu na svoje evropske koleginice kada je u pitanju ishod njihovog rada u smislu plate.

Stepen učešća žena u radnoj snazi raste, ali trajanje radnog vijeka kod žena je kraće nego kod muškaraca. Razlog bi mogao da bude majčinstvo, pošto je to jedna od najistrajnijih prepreka za žene u postizanju ravnopravnosti na radnom mjestu. Za muškarce i žene na radnom mjestu postoji horizontalna i vertikalna segregacija. Žene su uglavnom nalaze na niže plaćenim zanimanjima i pokazuju tendenciju da ne napreduju po hijerarhiji odlučivanja istom brzinom kao i muškarci. Isto tako, iako su značajno više opterećene kućnim poslovima i staranjem o izdržavanim članovima porodice, ženama je teže da naprave pauzu tokom radnog vremena da bi se bavile ličnim stvarima. Pored toga, pošto su u porodici najčešće one primarne osobe koje staraju o drugima, žene imaju manje slobodnog vremena pa manje vremena provode baveći se sportskim, kulturnim ili rekreativnim aktivnostima. Generalno, žene u Crnoj Gori još uvijek plaćaju veću cijenu za uspostavljanje ravnoteže između porodice i posla.

Kada je u pitanju ishod rada, finansijski poddomen je otkrio značajnu razliku u zaradama muškaraca i žena. Uprkos naporima za podsticanje zapošljivosti i preduzetništva, žene su još uvijek daleko od toga da predstavljaju značajnu većinu među vlasnicima preduzeća i menadžerima. Štaviše, nedavna istraživanja u Crnoj Gori su otkrila da je kultura zbog koje žene prihvataju zavisnu ulogu u porodici i dalje snažno prisutna, čak i među mladima.

Jedini domen u kojem su žene prema nekim indikatorima nadmašile muškarce je obrazovanje. U posljednjih nekoliko godina diplomiralo je više žena nego muškaraca. Međutim, obrazovanje još uvijek ne znači i bolja radna mjesta.

Kada je u pitanju moć, procenat žena u zakonodavnim organima se povećao zbog sistema kvota uvedenog izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika 2011. i 2015. godine, kao i zbog brojnih napora uložениh proteklih godina da se poveća njihovo prisustvo u nacionalnom i lokalnim parlamentima. Međutim, cilj koji je utvrdila Nacionalna strategija održivog razvoja još nije postignut (40%). Takođe, procenat žena na pozicijama izvršne vlasti ili na pozicijama ekonomske moći je i dalje vrlo nizak.

Konačno, iako je zabilježeno da je jednakost između žena i muškaraca najveća u domenu zdravlja, taj domen ne obuhvata sve relevantne nivoe nejednakosti povezanih sa zdravljem u Crnoj Gori. Uбудуće je potrebno obuhvatiti više podataka o uslovima za natalnu njegu (posebno za različite demografske grupe, kao što su Romkinje i Egipćanke ili žene koje žive u ruralnim područjima), kao i o selektivnim pobačajima i nasilju nad ženama.

Ključni izazovi u oblasti rodne ravnopravnosti i dalje uključuju lošu integraciju ljudskih prava i rodne komponente u razvojne politike, dok institucije nemaju dovoljan broj zaposlenih sa adekvatnim znanjem u ovoj oblasti ili su im sredstva planirana godišnjim budžetom nedovoljna, stoga je neophodna dodatna obuka i finansijska pomoć.

Rezultati u domenu rada su pokazali da iako se povećao broj žena koje su aktivne na tržištu rada, to nisu pratili uslovi i kvalitet poslova koje obavljaju, odnosno i dalje je prisutna vertikalna i horizontalna segregacija u strukturi zaposlenosti. Iako žene

predstavljaju značajnu većinu kada je riječ o zaposlenima u obrazovanju (76,6%), na primjer, samo jedan manji dio njih bude imenovan na pozicije na kojima se donose odluke (od 234 direktora osnovnih, srednjih škola ili vrtića 88 su žene) . Ovaj primjer može da se upotrijebi za ilustraciju kako horizontalne tako i vertikalne segregacije.

Uprkos činjenici da crnogorski zakoni normativno zabranjuju bilo kakvu vrstu diskriminacije, istraživanja pokazuju da žene i dalje suočavaju sa diskriminatorskim praksama na radnom mjestu. Majčinstvo je još uvijek jedna od najznačajnijih prepreka za zaposlene žene. U intervjuu za potrebe NVO istraživanja, žene navode da ih na razgovoru za posao pitaju o njihovom bračnom statusu (64,1%), koliko djece imaju (45,5%) ili čak da li planiraju da imaju djecu (35,6%) . Mada je sve više i više očeva počelo da ga koristi posljednjih godina, razbijajući na taj način stereotipne roditeljske uloge, ipak je važno i dalje raditi na podizanju svijesti javnosti o jednakosti na tržištu rada.

Nezaposlenost među ženama na sjeveru je sedam puta veća nego na jugu i tri puta veća od centralnog regiona. Više od polovine nezaposlenih žena u ruralnim područjima nikada nisu pokušale da nađu posao. Oko 1/3 žena su domaćice i obavljaju poslove koji se odnose na održavanje domaćinstva. Na osnovu istraživanja dobijene su informacije da 5,7% su išle u školu ili studirale, 10,3% je reklo da su šanse za dobijanje posla veoma male, a 10% je penzionisano. Većina seoskih žena nema penzijsko osiguranje, zbog nedostatka zarade ili u gotovom novcu, ili zato što rade na sopstvenoj imovini. Neke od ovih žena nikada nisu radile i, kao takve, nemaju penziono osiguranje. Više od 6% žena nemaju zdravstveno osiguranje, jer nemaju redovne ugovore (36,7%) ili njihov status u zemlji nije regulisan (63,2%).

Dodatno, žensko preduzetništvo predstavlja tek oko 24% ukupnih registrovanih preduzetničkih firmi.

Moć je ocijenjena kao drugi najgori domen za Crnu Goru u Indeksu. Posmatrajući pojedinačne indikatore koji čine ovaj domen i njegove poddomene (politička, ekonomska i društvena moć), primećuje se da u ovom pogledu u Crnoj Gori rodna nejednakost istrajava. Situacija je slična i na nivou EU, gdje je vrijednost indeksa na nivou 28 država članica EU za domen moći takođe najniža u poređenju sa drugim domenima.

Međutim, isto tako se može vidjeti da se situacija u ovom domenu najbrže popravila. Naime, prema godišnjim izvještajima o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021, u domenu moći zabilježen je najveći napredak, posebno zbog napretka postignutog u poddomenima političke i ekonomske moći, što se može pripisati uvođenju sistema kvota u izbornu zakonodavstvo.

U Crnoj Gori je razlika bila najveća u pogledu ekonomske moći. Broj žena na položajima na kojima mogu da donose ekonomske odluke i dalje je ispod očekivanog nivoa u odnosu na muškarce. Konkretno, posmatrajući prosjek tokom tri godine, procenat žena koje su članice upravnih odbora u najvećim kompanijama u Crnoj Gori koje se kotiraju na berzi iznosio je svega 22,9%. Takođe, samo je jedan od deset članova tijela koje donosi odluke u Centralnoj banci Crne Gore žena. Ove brojke jasno prikazuju koliko rijetko se žene imenuju na pozicije od značaja za donošenje ekonomskih odluka u zemlji. Imajući u vidu da, prema Anketi o radnoj snazi za 2017. godinu, od ukupne radne snage (aktivno stanovništvo), 55,6% su muškarci, a 44,4% žene, možemo da primjetimo da

procentualni udio žena drastično opada kako se više penjemo na hijerarhiji donošenja odluka.

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od prioritarnih problema u dijelu rodne ravnopravnosti, posebno ako smo svjesni rasprostranjenosti rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori. Prema Istraživanju o prevalenci, percepcijama, cijeni i multidisciplinarnom odgovoru na nasilje u porodici iz 2017, koje je urađeno u okviru projekta IPA 2014 "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti", koji je sprovodilo nekadašnje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Kancelarija UNDP u Crnoj Gori, a finansira DEU, svaka druga žena u Crnoj Gori doživjela je neki oblik nasilja od strane njihovih supruga i/ili partnera tokom života. Pomenuto Istraživanje o percepciji nasilja daje informaciju da je da je svaka 5 žena u 2016. godini doživjela neki oblik nasilja. Isto istraživanje je potvrdilo visoku toleranciju za nasilje u porodici u društvu u cjelini, te da još uvijek prevladava mišljenje da je nasilje privatna stvar i da to treba rješavati u krugu porodice, kao i da porodica u javnosti ima prednost i u odnosu na individualne potrebe i prava bilo kog člana porodice.

Pitanja nasilja u porodici, nasilja nad ženama veoma je aktuelno, s obzirom na činjenicu da postoji poseban strateški dokument Strategija zaštite od nasilja u porodici, kojom se propisuju relevantne mjere i aktivnosti, a koja je u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja. Uvidom u strateške dokumente, zakone, propise, planove i izvještaje EK, te sprovedenih intervjuova evidentno je kako je mjere prevencije i sprječavanja nasilja u porodici potrebno i dalje detaljnije analizirati i iste pokušati sprovesti u potpunosti. Naime, problemi koji se pojavljuju su praktične prirode. Zakonodavno i institucionalno mehanizmi prevencije i zaštite postoje, no i dalje se kontinuirano nadograđuju.

Na sve oblike diskriminacije žena u Crnoj Gori značajno utiče oblast kulture (uključujući medije i masovnu kulturu) koja, reprodukujući rodne stereotipe, može značajno usporiti proces ostvarivanja rodne ravnopravnosti. Dok su u medijskom području sprovedene određene aktivnosti na njihovoj senzibilizaciji, do sada nisu realizovane nikakve aktivnosti (istraživanja, javne debate itd) koje bi omogućile sagledavanje položaja i potreba žena u kulturi, sistemski pristup iskorjenjivanju rodnih stereotipa u kulturi i stvaranje uslova za korištenje emancipatorskih potencijala kulture.

Izazovi koji postoje u svim oblastima jesu prilika za sinergiju i zajedničko djelovanje svih aktera u društvu, odnosno institucija i civilnog društva.

CEDAW Komitet je u svojim preporukama istakao da je potrebno obezbijediti pogodno i podsticajno okruženje za uspostavljanje i aktivno uključivanje NVO-a, posebno onih koji zagovaraju i podržavaju primjenu Konvencije u državi članici. S tim u vezi, Sektorska analiza je planirana da uključi NVO u realizaciju svih zacrtanih mjera iz PAPRR- a i preporuka CEDAW Komiteta i UPR (Opšteg periodičnog izvještaja o stanju ljudskih prava).

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem

Izvor(i) podataka

1. Zakon o rodnoj ravnopravnosti
2. Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom
3. Zakon o zabrani diskriminacije
4. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore
5. Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021
6. Izvještaj o realizaciji Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017 za 2016 godinu
7. Drugi periodični Izvještaj o sprovođenju CEDAW konvencije
8. Lista odgovora na dodatnu listu pitanja CEDAW Komiteta u vezi sa Drugim periodičnim Izvještajem o sprovođenju CEDAW konvencije
9. Evaluacija Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017
10. Istraživanja stavova javnog mnjenja o diskriminaciji (2011,2013,2015. godina)
11. Akcioni plan za pregovaračko poglavlje 23
12. Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godini sa Akcionim planom za 2017/2018. godine.
13. Analiza uskladenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN, sa preporukama za harmonizaciju
14. Istraživanja stavova javnog mnjenja o diskriminaciji (2011,2013,2015. 2017.godina)
15. Akcioni plan za pregovaračko poglavlje 23
16. Izvještaj o implementaciji AP za PPCG 23 i PP 19
17. Istraživanju o prevalenci, percepcijama, cijeni i multidisciplinarnom odgovoru na nasilje u porodici iz 2017

Zaključni stavovi i preporuke CEDAW usvojene od strane CEDAW Komiteta na svojoj šezdeset sedmoj sjednici (od 3. do 21. jula 2017. godine).

18. Index rodne ravnopravnosti za Crnu Goru 2019

Sl.list RCG“ br. 046/07,“ Sl. List CG, br- 073/10, 040/11, 035/15

("Službeni list Crne Gore", br. 035/15, 044/15)

("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17)

("Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 032/14, 021/17)

<http://www.minmanj.gov.me/ministarstvo>.

<http://www.mmp.gov.me/biblioteka/strategije>

<http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni>

<http://www.mmp.gov.me/biblioteka/istrazivanja>

<http://www.eu.me/mn/23>

<http://www.eu.me/mn/23>

<http://www.mmp.gov.me/ministarstvo>

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021 – Program sprovođenja za 2019 i 2020. – mjere u 8 oblasti u kojima treba djelovati u cilju postizanja rodne ravnopravnosti 2. Zaključci UN CEDAW Komiteta za Crnu Goru vezi sa Drugim periodičnim Izvještajem o sprovođenju CEDAW konvencije 3. Preporuke UPR (Opšti periodični izvještaj o stanju ljudskih prava iz 2018) 4. Index rodne ravnopravnosti za Crnu Goru 2019 	<p>Aktivnosti iz PAPRR-a 2017-2021 i CEDAW preporuke odnose se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizovanje promocija ženskih ljudskih prava i istorije ženskog pokret • Sprovođenje obuke predstavnika državnih organa o integrisanju rodne komponente (engl. Gender mainstreaming) u izradi i primjeni svih nacionalnih politika (programa i strategija), • Publikovanje i promovisanje međunarodnih konvencija u oblasti rodne ravnopravnosti (Pekinške, Istanbulske Konvencije, CEDAW itd) • Organizovanje kampanje upoznavanja javnosti sa mehanizmima zaštite od rodno zasnovane diskriminacije • Organizovanje obuka nosilaca pravosudnih funkcija i advokata o primjeni međunarodnih i nacionalnog zakonodavstva u vezi sa rodnom diskriminacijom • Organizovanje kampanje za podsticanje mladih da se obrazuju za profesije u kojima nijesu tradicionalno zastupljeni • Sprovođenje istraživanja o postojanju, mogućnostima i interesovanju za uvođenje rodni studija na fakultetima. • Izradu analize o primjeni rodno senzitivnog jezika u službenim evidencijama u ustanovama visokog obrazovanja (diplome, certifikati, uvjerenja, potvrde i sl.) • Sprovođenje programa obuke i seminara za žene koje otpočinju privatni biznis ili su vlasnice MSP, uz posebne obuke za žene iz

teže zapošljivih kategorija.

- Obilježavanje Međunarodnog dana žena preduzetnica (III petak u maju).
- Organizovanje konferencije /savjetovanja za razmjenu dobre i loše prakse žena preuzetnica, na kojima će učestvovati i pripadnice nacionalnih manjina i lica s invaliditetom.
- Organizovanje kampanje o ravnomjernoj raspodjeli radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.
- Sprovođenje istraživanja o razlikama u zaradama žena i muškaraca
- Izradu publikacije i edukativnih materijala o svim oblicima nasilja nad ženama i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.
- Organizovanje online kampanje u cilju prepoznavanja govora mržnje, seksualnog uznemiravanja i rodno zasnovanog nasilja putem interneta i društvenih mreža.
- Organizovanje obuka za oblast rodne ravnopravnosti u političkim partijama.
- Organizovanje edukacija o rodno osvješćenim politikama za poslanice i odbornice.
- Analizu medijskog izvještavanja o slučajevima diskriminacije sa ciljem da se procijeni uloga medija u promjeni diskriminacionih obrazaca i stereotipa građana.
- Promociju uspješnih žena u kulturi.
- Organizovanje nacionalne i regionalne konferencije o potrebi povećanja broja žena u političkom i javnom životu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovanje okruglih stolova koji doprinose participativnoj demokratiji i koji uključuju žene iz manjinskih i ranjivih kategorija stanovništva (Romkinje, žene sa invaliditetom, i sl.) • Sprovođenje kampanje protiv selektivnih abortusa
--	---

2.3.Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Nevladin sektor ima značajnu ulogu u promociji rodne ravnopravnosti, pogotovo u sferama zaštite od nasilja i ekonomskog osnaživanja žena, antidiskriminacije i većeg političkog učešća žena. Ustaljena praksa je da se kroz stalni dijalog sa predstavnicama ženskih organizacija na različitim forumima razmatraju teme od zajedničkog interesa. Aktivnosti se sprovode i kroz zajedničke kampanje, obuke, istraživanja, kao i realizaciju projekata koje finansira najčešće Evropska Unija kroz nacionalni IPA program ili programe prekogranične saradnje, te centralizovanu podršku razvoju mreža organizacija civilnog društva (Civil Society Facility – Partnership Framework Agreements), kao</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Većoj informisanosti javnosti. - Povećanom stepenu podizanja svijesti javnosti o važnosti rodne ravnopravnosti. - Povećanom broj preduzetnica. - Amandmansko djelovanje na unapređenje zakonodavnog okvira za postizanje rodne ravnopravnosti (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, Krivični zakonik, Zakon o izmjenama i dopuna Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja i dr.). - Unaprijeđenju strateškog okvira za rodnu ravnopravnost (Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, Strategija za razvoj ženskog preduzetništva, Strategija za zaštitu od nasilja u porodici, Strategija održivog 	<ul style="list-style-type: none"> - Izvještaj o realizaciji Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021, za 2020. - Drugi periodični Izvještaj o sprovođenju CEDAW konvencije. - Evaluacija Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021. - Izvještaji o implementaciji AP za PPCG 23 i PP 19. - Izvještaji o sprovođenju drugih strateških dokumenata. - Godišnji izvještaji o radu NVO. - Izvještaji u sjenci NVO o sprovođenju međunarodnih ugovora (CEDAW, Istanbulske; Konvencije o pravima lica sa invaliditetom ...). - Finansijski i narativni izvještaji NVO Komisiji za raspodjelu sredstava po Javnom konkursu za 2020 – “Za snažnije društvo iz ugla rodne jednakosti”. - Objavljene publikacije NVO. - Rezolucija Evropskog parlamenta o rodnoj

<p>i kroz realizaciju javnih konkursa za finansiranje projekata/ programa nevladinih organizacija u skladu sa Zakonom o NVO.</p> <p>Ženske nevladine organizacije su članice radnih grupa za izradu zakona i strategija koje se tiču rodne ravnopravnosti. One su i članice Nacionalnog savjeta za rodnu ravnopravnost (članice 8 odbora unutar Savjeta za rodnu ravnopravnost, zamjenica predsjedavajućeg Savjeta za rodnu ravnopravnost je predstavnica NVO, predstavnica NVO je koopresjedavajuća Odbora za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja), Komisije za sprovođenje PAPRR-a, komisija za izradu izvještaja o CEDAW konvenciji, Pekinškoj deklaraciji, UPR i drugih međunarodnih dokumenata, savjetodavnih odbora za praćenje nacionalnih IPA projekata iz oblasti rodne ravnopravnosti i regionalnih projekata, te lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost (savjeti, odbori za rodnu ravnopravnost).</p> <p>Nevladine organizacije su prepoznate u dokumentima koji se tiču postizanja rodne ravnopravnosti, kao partneri i važni akteri u sprovođenju politike jednakih mogućnosti. Sprovođenjem projekata NVO za zaštitu ljudskih prava žena i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola, koji će se finansirati u okviru Konkursa koji raspisuje Ministarstvo pravde, ljudskih i</p>	<p>razvoja...),kroz partnerstvo u izradi i realizaciji mjera.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivno učestvovanje kroz dijalog i davanje preporuka u radu radnih tijela i radnih grupa za rodnu ravnopravnost (Savjet, Komisija za PAPRR, i dr.). - Većem stepenu povjerenja građana u institucije. - Sprovedene brojne edukacije različitih ciljnih grupa u cilju jačanja kapaciteta za preduzimanje mjera za rodnu ravnopravnost. - Sprovedena istraživanja, analize i kampanje - Unaprijeđuju multidisciplinarni odgovor institucija na nasilje u porodici i nasilje nad ženama 	<p>ravnopravnosti zemalja Zapadnog Balkana</p> <ul style="list-style-type: none"> - I izvještaji međunarodnih organizacija
--	---	---

<p>manjinskih prava, daje se doprinos realizaciji godišnjeg akcionog plana koji se donosi krajem tekuće godine, za narednu u skladu sa potrebama i realizovanim aktivnostima Plana aktinosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2017 - 2021. godinu.</p>		
--	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2020 godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2021. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>-Povećanju stepena nivoa svijesti o važnosti ljudskih prava žena i eliminacije diskriminacije, te povećanju broja predmeta po osnovu diskriminacije po osnovu pola i roda kroz organizovanje promocije ženskih ljudskih prava i istorije ženskog pokreta poput Međunarodni dan žena 8. mart i sl;</p> <p>-Boljoj primjeni antidiskriminacionog zakonodavstva uz procjenu učinka, kvaliteta i stepena primjene zakonskih propisa iz oblasti rodne ravnopravnosti</p> <p>-Unaprijeđenju ženskog preduzetništva i povećanju broja preduzetnica.</p> <p>-Smanjivanju stepena svih oblika diskriminacije sa posebnim fokusom na smanjivanje stepena nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijeđenju položaja i obezbjeđenja zaštite prava od diskriminacije i zaštite prava žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja.</p>	<p>Aktivnosti NVO će biti usmjerene na sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizovanje kampanja upoznavanja javnosti sa mehanizmima zaštite od rodno zasnovane diskriminacije, - publikovanje i promovisanje međunarodnih konvencija u oblasti rodne ravnopravnosti (Pekinške, Istanbulske Konvencije, CEDAW itd.). - izradu izvještaja o uticaju sprovedenih obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti - sprovođenje obuke o rodnoj ravnopravnosti za zaposlene na svim nivoima obrazovanja - Sprovedeno istraživanje o postojanju, mogućnostima i interesovanju za uvođenje rodni studija na fakultetima. - Sprovođenje programa obuke za teže zapošljive kategorije žena. - Urađeno istraživanje o ženama preduzetnicama u Crnoj Gori i

-Ravnopravnosti u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu.

- većoj integriranosti rodne ravnopravnosti u izradu i primjenu svih nacionalnih politika (zakona, programa i strategija) i djelovanju organa državne uprave i civilnog sektora u kreiranju, sprovođenju i izvještavanju rodnih politika

-Uvođenju rodno osjetljivog obrazovanja na svim nivoima obrazovanja.

-Rodno osjetljivoj zdravstvenoj zaštiti.

-Rodna ravnopravnost u medijima, kulturi i sportu.

korisnicama kreditnih linija.

- Sprovedene edukacije, mentorstvo i urađeni biznis planovi za žene iz lokalnih zajednica.
- Kontinuirane edukacije žena, pogotovo sa seoskog područja i žena iz marginalizovanih grupa u vezi sa ranim otkrivanjem malignih oboljenja i reproduktivnim zdravljem.
- Organizovane javne radionice, konferencije, predavanja o nasilju nad ženama.
Organizovane kampanje o problemu rodno zasnovanog nasilja, uključujući trgovine ljudima i prostituciju kao i nasilje nad LGBT osobama u okviru lokalnih samouprava .
- Izradu publikacije i edukativni materijal o svim oblicima nasilja nad ženama i načinima suzbijanja rodno zasnovanog nasilja.
- Organizovana online kampanje u cilju prepoznavanja govora mržnje, seksualnog uznemiravanja i rodno zasnovanog nasilja putem interneta i društvenih mreža.
- informisanje javnosti o aktivnostima na polju postizanja rodne ravnopravnosti.
- Analizu medijskog izvještavanja o slučajevima diskriminacije sa ciljem da se procijeni uloga medija u promjeni diskriminacionih obrazaca i stereotipa građana
- Organizovanje edukativnih skupova za novinare/ke o značaju rodne ravnopravnosti kao indikatora demokratičnosti
- Organizovanje kampanje o ravnomjernoj raspodjeli radnih i porodičnih obaveza žena i muškaraca.
- Izrada istraživanja o razlikama u zaradama žena i muškaraca
- Organizovanje obuka za trenerice za oblast rodne ravnopravnosti u političkim partijama.
- Organizovanje edukacija o rodno osviještenim politikama za poslanice i odbornice.
- Analizu rodne senzitivnosti dokumenata i aktivnosti parlamentarnih političkih partija.

	<ul style="list-style-type: none"> - Izradu izvještaja i objavljivanje rezultata obrade statističkih podataka o zastupljenosti žena i muškaraca u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na državnom i lokalnom nivou, kao i na mjestima odlučivanja koja imenuje Vlada, i u pravnosudnim organima. - Organizovanje programa koji doprinose sistemskom pristupu kulturi kao polju ostvarivanja rodne ravnopravnosti te umanjenu rodnih sretipa u domenu kulture (istraživanje, debate, izrada strategija, edukativni skupovi itd), kao i drugih programa koji imaju izrazitu rodno-političku komponentu - Organizovanje kampanja protiv rodnih stereotipa u različitim oblastima
--	---

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2021. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
„Crnogorsko društvo u znaku rodne sinergije“	300.000,00 eura	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2021. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe

Nevladine organizacije koje se bave pitanjima prava žena i ostvarivanjem rodne ravnopravnosti kako bi se osigurala puna koordinacija aktivnosti u sprovođenju politika rodne ravnopravnosti od strane vladinog i nevladinog sektora. Najmanje 70% nvo imajući u vidu prethodno iskustvo i praksu u realizaciji javnih konkursa u ovoj oblasti.

Krajnji korisnici/e su građani/ke Crne Gore pripadnici/e različitih ciljnih grupa i kategorija(zaposleni/e u organima državne uprave, pravosudnim organima, medijima, žene sa invaliditetom, pripadnice LBTQ zajednice, žene iz ruralnih područja, nezaposlene žene, preduzetnice,...)

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa	„Crnogorsko društvo u znaku rodne sinergije“, do 25 projekata.

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa:	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 7.000, 00 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 15.000, 00 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: *“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”*

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama
---	---------------------------------	--

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
„Crnogorsko društvo u znaku rodne sinergije“	3	Službenici zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija će biti određeni rješenjem o formiranju Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama.

Ovjera ministra:

<hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> Ime i prezime	<hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> M.P	<hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> Potpis
--	--	---